

Afscheid van een groot spreker

Obama tijdens een toespraak op een top voor jonge Afrikaanse leiders in Washington, 3 augustus vorig jaar.

Foto Getty

Nog één keer houdt president Obama een rede, nog één keer brengt hij zijn gehoor in trance. De toespraken van Obama werden door geen wereldleider geëvenaard. Vier van zijn meest memorabele speeches.

DOOR ARIE ELSHOUT

Vele harten zullen vanavond worden gevuld met weemoed. Barack Obama houdt zijn laatste rede. Nog één keer zal hij zijn gehoor in trance brengen door zijn wijze hoofd in een volmaakte cadans heen en weer te bewegen van links naar rechts, de blik gericht op een voor gewone stervelingen onzichtbaar punt ergens tussen hemel en aarde. Het is het afscheid van een president, het afscheid van een tijd, het afscheid van een uitzonderlijk spreker.

Het was niet alleen zijn stem, het was ook de schoonheid van zijn woorden, de spiegel die hij zichzelf en ons voorhield. Vaak ging het over het menselijk tekort in al zijn verschijningsvormen. Sprak hij over onze worsteling om haat, tweespalt, geweld, verbittering en armoede uit te bannen. Het maakte zijn toespraken tot gebeurtenissen waarnaar werd uitgekeken en die door geen andere wereldleider werden geëvenaard.

Zijn stem erfde hij van zijn Afrikaanse vader, de man die hem na zijn geboorte in de steek liet. Barack Hussein Obama senior

kwam van Kenia naar Amerika om te studeren. Hij had een diepe, betoverende stem. Als hij in een kamer zijn mond opendeed, stopte iedereen met praten en keek men om naar hem. Vrienden noemden hem briljant, charismatisch en verwaand.

En dan was er Obama's blanke opa van moederskant. Meubelverkoper Stanley Dunham was een prater en snoever, die graag sterke verhalen vertelde in de duistere kroegen op Hawaï waar hij zijn kleinzoon mee naartoe nam. 'Zijn mond was groter dan zijn prestaties', smaalde een zwager. Terwijl de jonge Barry belletjes zat te blazen in zijn glas cola, moet hij van opa Stan de kunst van het vertellen hebben geleerd.

De derde bron waaruit de president putte waren de zwarte kerken aan de South Side, de achterstandswijken in Chicago. Hij werkte er als buurtwerker. Als hij voor een groep stond, sprak hij onsamenhangend en stamelend. Hij ging er altijd naar de kerk. Hij werd er niet alleen gegrepen door het geloof, maar keek en luisterde vanaf de achterste banken ook goed naar de zwarte dominees. Hoe zij de kerkgangers lieten meewiegen, meezoemen, meedeinen en ten slotte meezingen en meedansen op het opzwepende ritme van hun woorden. Hier achter in die kerken werd de redenaar Obama geboren.

Biograaf David Maraniss heeft het beschreven. Het was niet alleen hoe Obama het zei maar ook wat hij zei. Hij nam de toehoorder vaak mee op een spannende zoektocht door zijn hoofd. Niks is eenduidig of simpel, aan alle kwesties zitten meerdere kanten, alles is complex en rommelig, we zijn allemaal onvolmaakt. Hij probeerde het juiste morele kompas te volgen, maar ook ik, zei hij, ben een product van de erfzonde.

Typisch Obama: op een bewering volgde na het woordje 'maar'

meteen de tegenwerping. Het 'maar' van een president die steeds met zichzelf in gesprek was, met zichzelf discussieerde. Zo iemand is het tegendeel van een ideoloog of demagoog. En dat was geruststellend.

Het had ook een nadeel. Het kan ook het 'maar' zijn van de twijfelaar, de Obama die geloofde dat 'er grenzen zijn aan het goede dat we kunnen doen en aan het slechte dat we kunnen voorkomen'. Zulke uitlatingen leverden hem het verwijt op dat hij wel de kracht van het woord had maar niet de macht van de daad.

Toch zullen velen hem herinneren als de president die misschien niet alle belofte verandering bracht maar wel hoop bood. Hij kwam erachter dat de wereld en de mens heel weerbarstig kunnen zijn.

Maar: 'Ik weiger te accepteren dat wanhoop het laatste antwoord is op de wisselvalligheden van de geschiedenis. We moeten blijven streven naar de wereld zoals zij behoort te zijn - die vonk van het goddelijke die nog altijd brandt in onze zielen.'